

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Кафедра педагогіки та психології**

Блах В.С.

**Навчально-методичний посібник
з курсу “Інтелектуальна власність”**

Для студентів денної, заочної, екстернатної форм навчання

Херсон - 2010

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та психології
(протокол № 11 від 25.06.2009 р.)

Схвалено навчально-методичною комісією університету
(протокол № 2 від 14.01.2010 р.)

Рекомендовано до видання вченою радою Херсонського державного
університету (протокол № 6 від 01.02.2010 р.)

Укладач: Блах В.С. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології, завідувач відділу з питань інтелектуальної власності.

Рецензенти: Одинцов В.В. – доктор фізико-математичних наук, професор,
Стеценко Н.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач науково-дослідного сектора.

Блах В.С.

Навчально-методичний посібник з курсу “Інтелектуальна власність”: Для студентів денної, заочної, екстернатної форм навчання. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2010. – 32 с.

© Блах В.С., 2010

© ХДУ, 2010

Зміст

Вступ	4
Тематичний план курсу	6
Змістовий модуль I. Право інтелектуальної власності	7
Лекційний модуль	7
1. Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини.	7
2. Система інтелектуальної власності	7
3. Правова охорона інтелектуальної власності	8
4. Захист прав інтелектуальної власності	9
Завдання для самостійної роботи	9
Питання до самоконтролю з першого змістового модулю	10
Змістовий модуль II. Економіка інтелектуальної власності	12
Лекційний модуль	12
5. Передання прав на об'єкти права інтелектуальної власності	12
6. Маркетинг інтелектуальної власності	12
7. Комерціалізація інтелектуальної власності	13
8. Управління інтелектуальною власністю	14
Завдання для самостійної роботи	14
Питання до самоконтролю з другого змістового модулю	15
Підсумкові тести для самоконтролю з курсу “Інтелектуальна власність”	17
Тематика рефератів	27
Список рекомендованої літератури	28
Довідковий матеріал	30
Нормативні документи у галузі інтелектуальної власності	30

Вступ

Економіці розвинених країн, що базується на застосуванні нових знань і сучасних інформаційних технологій та їх комерціалізації, значною мірою притаманний інноваційний характер. Глобальною тенденцією стало зниження або ліквідації бар'єрів на шляху вільної торгівлі, запровадження стандартних правил та умов міжнародної торгівлі; завдяки цьому внутрішні та регіональні ринки набувають загальних рис і висувають єдині вимоги до виробників і постачальників товарів та послуг. За таких умов інтелектуальна власність стала одним з найважливіших факторів, що визначають успіх виробничої і підприємницької діяльності як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках.

Сьогодні в Україні створено сучасну нормативно-правову базу в сфері інтелектуальної власності, що дозволяє набувати, здійснювати та захищати права на всі загальновідомі об'єкти інтелектуальної власності.

Для ознайомлення з цими нормативними документами та поліпшення підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах України видано Наказ Міністерства освіти і науки № 811 від 20.10.2004 р. "Про запровадження у вищих навчальних закладах навчальної дисципліни "Інтелектуальна власність". Цей наказ підготовлено відповідно до Указу Президента України від 27.04.2001 р. № 285/2001 "Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні" та рішення колегії МОН України від 20.06.2002 р. (протокол № 6/3-16 "Про запровадження у вищих навчальних закладах курсу з основ інтелектуальної власності та підготовку за державним замовленням фахівців з інтелектуальної власності").

Мета курсу "Інтелектуальна власність":

- дидактична – ознайомлення студентів із системою інтелектуальної промислової власності у винахідницькій та патентно-ліцензійній діяльності, міжнародним співробітництвом у галузях інтелектуальної власності,

авторського права та суміжних прав, а також системою патентної інформації;

- виховна – формування особистісної професійної спрямованості студентів.
- розвиваюча – набуття навичок і досвіду роботи з нормативно-правовими актами, патентною документацією в оформленні “ноу-хау” і матеріалів заявки на об’єкт промислової власності (винахід, корисну модель, промисловий зразок, знак для товарів та послуг), ліцензій на використання винаходу;

Завдання курсу:

- методичні – розвиток мислення, здатності до аналізу явищ у галузях інтелектуальної власності, авторського права та суміжних прав;
- пізнавальні - цілісний розгляд та аналіз теорії і практики в системі інтелектуальної промислової власності, авторського права та суміжних прав;
- практичні – формування готовності до використання умінь та навичок в практичній діяльності.

У запропонованому навчально-методичному посібнику з курсу “Інтелектуальна власність” здійснена спроба нового підходу до структури і змісту дисципліни на принципах кредитно-модульної системи навчання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

курсу “Інтелектуальна власність” з розподілом
навчального часу між темами та формами занять

№ п/п	Тематика лекційних занять	Лекц.	Сам. роб.	Всього
	<u>Розділ 1.</u> Право інтелектуальної власності			
1	Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини	2	4	6
2	Система інтелектуальної власності	2	6	8
3	Правова охорона інтелектуальної власності	2	6	8
4	Захист прав інтелектуальної власності	2	4	6
	<u>Розділ II.</u> Економіка інтелектуальної власності			
5	Передача прав на об’єкти права інтелектуальної власності	2	4	6
6	Маркетинг інтелектуальної власності	2	4	6
7	Комерціалізація інтелектуальної власності	2	6	8
8	Управління інтелектуальною власністю	2	4	6
	Разом	16	38	54
	Форма контролю знань:	залік		

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Право інтелектуальної власності

Лекційні модулі

Тема 1. Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини.

Основні поняття теми: інтелект, інтелектуальна творчість, інтелектуальний продукт, інтелектуальна власність, майнова та немайнова інтелектуальна власність, авторське право, суміжні права, промислова власність, гудвіл, наукове відкриття, винахід, корисна модель.

Мета: Сформувати поняття про інтелектуальну власність, ознайомити студентів з історією та еволюцією авторського права, з основними категоріями дисципліни, дати їх загальну характеристику.

План

1. Поняття інтелектуальної власності.
2. Еволюція інтелектуальної власності.
3. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному і соціальному розвитку держави.

Рекомендована література:

1. Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. – К.: КНТ, 2005. – 520 с.
2. Інтелектуальна власність: Навчальний посібник / За ред. П.М.Цибульова. – К.: УкрІНТЕІ, 2006. – 276 с.
3. Основи інтелектуальної власності. – К.: Юридичне видавництво «Ін-Юре», 1999. – 578 с.
4. Цибульов П.М. Основи інтелектуальної власності / Навчальний посібник. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2005. - 108 с.

Тема 2. Система інтелектуальної власності.

Мета: Сформувати поняття про складові системи інтелектуальної власності; об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності; ознайомити студентів із Законами України у сфері інтелектуальної власності; державною системою правової охорони інтелектуальної власності; міжнародними договорами, що діють у сфері інтелектуальної власності.

Основні поняття теми: система інтелектуальної власності, об'єкти права ІВ, винахід, корисна модель, промисловий зразок, торгівельна марка, сорт рослин, топографія інтегральної мікросхеми, комерційна таємниця, відкриття, раціоналізаторська пропозиція, об'єкти авторського права, суб'єкти авторського права.

План

1. Складові системи інтелектуальної власності.
2. Об'єкти права інтелектуальної власності.
3. Суб'єкти права інтелектуальної власності.
4. Законодавчі акти України про інтелектуальну власність.
5. Державна система управління інтелектуальною власністю.
6. Міжнародна система інтелектуальної власності.

Рекомендована література:

1. Закон України “Про авторське право і суміжні права” // Відомості Верховної Ради України, 1994. - №13.
2. Інтелектуальна власність в Україні: Правові засади: У 4-х т. / Заг. ред. О.Д.Святоцького. – К.: „Ін Юре”, 1999. – 672 с.
3. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П. Популярно про інтелектуальну власність: абетка / Заг ред. М.В.Паладія. – К.: ТОВ “Альфа-ПК”, 2004. – 56 с.

Тема 3. Правова охорона інтелектуальної власності.

Мета: Сформувати поняття про цілі основні принципи правової охорони інтелектуальної власності; ознайомити студентів з охороною прав на об'єкти промислової власності, об'єкти авторського права і суміжних прав, об'єкти інтелектуальної власності за кордоном.

Основні поняття теми: правова охорона інтелектуальної власності, принципи правової охорони ІВ, право на винахід, корисну модель і промисловий зразок, патент, промислова придатність, авторське право, суміжні права, особисті (немайнові) права, майнові права.

План

1. Мета і принципи правової охорони інтелектуальної власності.
2. Охорона прав на об'єкти промислової власності.
3. Охорона об'єктів авторського права і суміжних прав.
4. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності за кордоном.

Рекомендована література:

1. Бондаренко С.В. Авторське право і суміжні права: Навчальний посібник. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2004. – 260 с.
2. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності: Навч. Посібник. – Київ: Либідь, 2002. – 200 с.
3. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.

Тема 4. Захист прав інтелектуальної власності.

Мета: Сформувати поняття про систему захисту прав інтелектуальної власності та її призначення; ознайомити студентів з діями, що визнаються порушенням права інтелектуальної власності; способами захисту права інтелектуальної власності, захистом прав інтелектуальної власності в рамках угоди TRIPS.

Основні поняття теми: захист прав на ІВ, порушення прав ІВ, категорії спорів; форми захисту права ІВ; порядок захисту права ІВ; способи захисту права ІВ, адміністративно-правовий спосіб захисту прав, цивільно-правовий спосіб захисту прав; кримінальна відповідальність.

План

1. Система захисту прав інтелектуальної власності та її призначення.
2. Дії, що визнаються порушенням права інтелектуальної власності.
3. Способи захисту права інтелектуальної власності.
4. Захист прав інтелектуальної власності в рамках угоди TRIPS.

Рекомендована література:

1. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
2. Жаров В.О. Захист права інтелектуальної власності. Захист авторського права і суміжних прав. Захист права промислової власності. Навчальний посібник. – К.: Ін-т інтел. власності і права, 2003. – 64 с.
3. Цивільний кодекс України. Книга четверта «Право інтелектуальної власності» від 16.01.2003 р., № 435-IV.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте текст Закону України “Про авторське право і суміжні права”, зверніть увагу на твори, що охороняються, а також вільне використання твору.
2. Ознайомтесь із Конституцією України, зосередивши увагу на Статті 41, Статті 54.
3. Опрацюйте Програму інтеграції України до Європейського Союзу у галузі авторського права і суміжних прав, з'ясуйте стратегічні напрями інтеграції у галузі авторського права і суміжних прав // Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. – К.: КНТ, 2005. – С.78-89.
4. Охарактеризуйте сучасний стан розвитку системи охорони авторського права і суміжних прав відповідно до Програми інтеграції України до Європейського Союзу у галузі авторського права і суміжних прав // Антонов В.М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. – К.: КНТ, 2005. – С.78-89.

**Питання до самоконтролю з першого змістового модулю
“Право інтелектуальної власності”**

1. Що являє собою інтелектуальна власність ?
2. Назвіть складові права інтелектуальної власності ?
3. Які відмінності між майновими і немайновими правами на об'єкт права інтелектуальної власності ?
4. Коли і де вперше почали надавати виключні права на використання об'єктів права інтелектуальної власності ?
5. Які законодавчі акти складають правову основу інтелектуальної власності в Україні ?
6. Яке місце займає інтелектуальна власність в економічному і соціальному розвитку суспільства ?
7. Назвіть складові системи інтелектуальної власності.
8. Наведіть класифікацію об'єктів права інтелектуальної власності.
9. Що являє собою винахід ?
10. Наведіть приклади нетрадиційних об'єктів авторського права.
11. Охарактеризуйте державну систему управління інтелектуальною власністю.
12. Назвіть найважливіші міжнародні договори, що діють у сфері інтелектуальної власності.
13. У чому полягає мета і сутність правової охорони ОПВ ?
14. Якими є критерії охороноздатності для об'єктів промислової власності ?
15. Що таке патент на винахід ?
16. Як здійснюється правова охорона об'єктів авторського права і суміжних прав ?
17. Які терміни правової охорони для ОПВ встановлено Законом України ?
18. На основі яких підстав дія охоронного документа на об'єкт промислової власності може достроково припинятися цілком чи частково ?
19. Які об'єкти інтелектуальної власності охороняються авторським правом, а які – суміжними правами ?
20. Який існує порядок набуття прав ОПВ громадянами України за кордоном ?
21. Які нормативні документи щодо знаків для товарів і послуг в Україні Вам відомі ?
22. Що вважається товарним знаком в Україні ?
23. Чому щодо товарних знаків не застосовується критерій “новизна” ?
24. Як в Україні відбувається експертиза заявки ?
25. Які права та обов'язки впливають із свідництва на знак для товарів і послуг ?
26. Що таке “право повторної реєстрації” в Україні ?
27. Що таке “авторське право” й суміжні права ?
28. На які види творів в Україні поширюється авторське право ?
29. Чи може охоронятися частина твору ?
30. Які об'єкти в Україні не охороняються авторським правом ?
31. Хто вважається співавторами ?
32. Які особисті (немайнові) права належать співавторам ?

33. Назвіть майнові права автора.
34. Що таке “вільне використання” твору ?
35. Як Ви розумієте авторське право й виняткове право на твір, створений за договором з автором, який працює за наймом ?
36. Хто вважається автором аудіовізуального твору ?
37. Що таке “право слідування” ?
38. Який термін встановлено для охорони прав авторів ?
39. Як авторське право переходить у спадщину ?
40. Чи може твір стати суспільним надбанням ?
41. Чи можна відступити майнові і особисті (немайнові) права ?
42. Що таке авторський договір ?
43. Назвіть критерії для надання охорони суміжних прав.
44. Хто є автором аудіовізуальних творів ?
45. Чи можна колективно управляти майновими правами ?
46. Які дії вважаються порушеннями авторського права й суміжних прав ?
47. Які існують способи цивільно-правового захисту авторського права і суміжних прав ?
48. За яких умов надається правова охорона винаходам, корисним моделям, промисловим зразкам ?
49. Що може бути об’єктом винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральної мікросхеми ?
50. Які встановлені умови патентоспроможності винаходу, корисної моделі, промислового зразка ?
51. Хто і за яких умов має право на одержання патенту на винахід, корисну модель, промисловий зразок ?
52. Як відбувається експертиза заявки на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми ?
53. Як здійснюється публікація про надання патенту, його реєстрація та видача ?
54. Які права та обов’язки впливають з надання патенту ?
55. Як може припинитися дія патенту ?
56. Чи має промисловий зразок формулу ?
57. Що таке промислова придатність ?
58. Чим формальна експертиза відрізняється від експертизи за сутністю ?
59. Чи діє правова охорона сортів рослин ?
60. Чим визначається обсяг прав на топографію інтегральної схеми ?
61. Яка топографія інтегральної мікросхеми вважається оригінальною ?
62. У чому полягає призначення системи захисту права інтелектуальної власності ?
63. Які дії визнаються порушенням права на об’єкти інтелектуальної власності ?
64. Назвіть категорії спорів щодо права інтелектуальної власності ? Дайте їм характеристику.
65. На підставі яких договорів здійснюється розпорядження майновими правами інтелектуальної власності ?
66. У чому полягає адміністративний порядок захисту права інтелектуальної власності ?

67. У чому полягає цивільно-правовий спосіб захисту права інтелектуальної власності ?
68. Що може вимагати власник права на об'єкт інтелектуальної власності від порушника при розгляді спору у судовому порядку ?
69. Коли настає кримінальна відповідальність за порушення права інтелектуальної власності ? Які санкції передбачаються за таке порушення ?
70. У чому полягає захист прав інтелектуальної власності відповідно до угоди TRIPS ?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Економіка інтелектуальної власності. Лекційні модулі.

Тема 5. Передання прав на об'єкти права інтелектуальної власності.

Мета: Сформувати поняття про сутність і причини передання прав на об'єкти інтелектуальної власності; ознайомити студентів з видами та змістом договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, вибором ліцензіата.

Основні поняття теми: передавання прав на об'єкти ІВ; форма торгової угоди; ліцензія виключна, одинична, невиключна; ліцензійний договір; структура ліцензійного договору; ліцензіар; ліцензіат.

План

1. Сутність і причини передання прав.
2. Види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
3. Зміст договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Рекомендована література:

1. Економіка інтелектуальної власності: використання і передача прав на об'єкти інтелектуальної власності // Укладач Л.А.Меняйло. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2000. – 168 с.
2. Зинов В.Г. Управление интеллектуальной собственностью: Учебное пособие. - М.: Дело, 2003. – 512 с.

Тема 6. Маркетинг інтелектуальної власності.

Мета: Сформувати поняття маркетингу інтелектуальної власності, надати уявлення про інтелектуальний капітал та його структуру, ознайомити студентів з етапами та стадіями життєвого циклу інноваційного товару; пошуком, відбором та генеруванням ідей для створення нового продукту; прогнозуванням нових технологій; маркетингом у ліцензійній торгівлі; економічною оцінкою

інноваційних проектів; оцінкою вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Основні поняття теми: інтелектуальний капітал, структура інтелектуального капіталу, маркетинг інтелектуальної власності; життєвий цикл товару; економічна оцінка інноваційних проектів; вартість прав на об'єкти ІВ; методи оцінки; оцінка вартості авторських і суміжних прав; оцінка вартості гудвілу.

План

1. Поняття інтелектуального капіталу та його структура.
2. Поняття маркетингу інтелектуальної власності.
3. Етапи та стадії життєвого циклу інноваційного товару.
4. Маркетинг у ліцензійній торгівлі.
5. Економічна оцінка інноваційних проектів.
6. Оцінка вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Рекомендована література:

1. Економіка і маркетинг виробничо-підприємницької діяльності: Навчальний посібник / За ред. П.Г.Перерви, О.М.Гавриць, М.І.Погорелова. – Харків: НТУ «ХП», 2004. – 640 с.
2. Козырев А.Н. Оценка интеллектуальной собственности. – М.: Экспертное бюро, 1997. – 280 с.
3. Пузыня Н.Ю. Оценка интеллектуальной собственности и нематериальных активов. СПб: Питер, 2005. – 352 с.
4. Цыбулев П.Н. Маркетинг интеллектуальной собственности: Учеб. Пособие. – К.: Инст. интел. собств. и права, 2004. – 184 с.

Тема 7. Комерціалізація інтелектуальної власності.

Мета: Сформувати уявлення про комерціалізацію інтелектуальної власності; ознайомити студентів зі способами комерціалізації інтелектуальної власності.

Основні поняття теми: комерціалізація інтелектуальної власності; способи комерціалізації; ліцензійний договір, договір комерційної концесії (франшизи), договір лізингу, економічна ефективність способів комерціалізації ОПІВ.

План

1. Способи комерціалізації інтелектуальної власності.
2. Використання об'єктів права інтелектуальної власності у виробництві товарів і послуг.
3. Внесення прав на ОПІВ до статутного капіталу підприємства.
4. Порівняння економічної ефективності різних способів комерціалізації ОПІВ.

Рекомендована література:

1. Бабаскин С.Я., Зинов В.Г. Коммерциализация технологий: Теория и практика. – М.: Монолин, 2002. – 240 с.
2. Вачевський М.В. Соціально-економічні аспекти використання інтелектуальної власності в сучасних умовах. Теорія і практика. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 376 с.

Тема 8. Управління інтелектуальною власністю.

Мета: Сформувати поняття про управління інтелектуальною власністю; ознайомити студентів з принципами управління інтелектуальною власністю, управлінням інтелектуальною власністю на різних етапах життєвого циклу.

Основні поняття теми: управління інтелектуальною власністю; принципи управління інтелектуальною власністю; етапи життєвого циклу об'єктів права інтелектуальної власності.

План

1. Поняття управління інтелектуальною власністю
2. Принципи управління інтелектуальною власністю
3. Управління інтелектуальною власністю на різних етапах життєвого циклу ОПВ.

Рекомендована література:

1. Крайнев П.П. Інтелектуальна економіка: управління інтелектуальною власністю. – К.: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2004. – 448 с.
2. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П., Зінов В.Г., Суїні В.Г. Управління інтелектуальною власністю / За ред. П.М.Цибульова: монографія. – К. «К.І.С.», 2005. – 448 с.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте текст Стокгольмської Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

2. Опрацюйте Цивільний кодекс України (Книга четверта. Право Інтелектуальної власності. Від 16.01.2003 р.), зосередивши увагу на цивільно-правових засобах захисту права інтелектуальної власності..

3. Охарактеризуйте сучасні погляди на інститут права інтелектуальної власності відповідно до Міжнародних договорів в сфері інтелектуальної власності, до яких приєдналась Україна.

**Питання до самоконтролю з другого змістового модулю
“Економіка інтелектуальної власності”**

1. Наведіть визначення та загальні властивості інтелектуального капіталу.
2. Дайте класифікацію інтелектуального капіталу за ознаками і видами.
3. Дайте характеристику ринку інтелектуальної власності.
4. Назвіть основні ліцензії на використання об'єктів інтелектуальної власності та їх характеристики.
5. Хто є сторонами ліцензійного договору ?
6. Які основні права та обов'язки накладаються ліцензійним договором на ліцензіара та ліцензіата ?
7. Якими є обов'язкові умови ліцензійного договору ?
8. Чи можуть бути предметом ліцензійної торгівлі права на сорти рослин, породи тварин, торговельні марки, комерційні та географічні найменування, комп'ютерні програми ?
9. Назвіть основні види ліцензійних платежів.
10. Які фактори впливають на розмір ліцензійної винагороди ?
11. Який порядок розрахунків за використання об'єкта права інтелектуальної власності ?
12. Якими є особливості ліцензійного договору на використання винаходу, промислового зразка ?
13. Поясніть, хто такі ліцензіар та ліцензіат ?
14. Які права надає виключна ліцензія на об'єкти промислової власності ?
15. За яких умов угода про надання ліцензії вважається чинною ?
16. Хто може затверджувати типові ліцензійні договори ?
17. Як відбувається передача об'єктів інтелектуальної власності у співвласність ?
18. Що таке “ноу-хау” та яке значення відіграє воно в ліцензуванні або передачі прав ?
19. Що таке комерційна концесія (франшиза) ?
20. Якою є суть відносин, що виникають внаслідок договору комерційної концесії ?
21. Що являє собою роялті ?
22. Як визначають ставку роялті ?
23. Що таке паушальний платіж ?
24. Дайте характеристику комбінованим платежам.
25. Як відбувається державна реєстрація договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності ?
26. Наведіть приклади прав інтелектуальної власності, які не можуть бути предметом передання за ліцензійним договором ?
27. Які відмінності та схожість існують між маркетингом інтелектуальної власності і маркетингом звичайних товарів ?
28. Назвіть напрями удосконалення управління інтелектуальною власністю.
29. Назвіть основні принципи управління інтелектуальною власністю.
30. Які основні фактори слід брати до уваги при прогнозуванні нових технологій ?

31. Поясніть, у чому полягає різниця між інноваційним продуктом та інноваційною продукцією ?
32. Назвіть стадії інноваційного проектування.
33. У чому полягає процедура відбору інноваційних ідей ?
34. Назвіть основні причини, що спонукають до ліцензійної торгівлі ?
35. Організація оцінки інтелектуальної власності.
36. Яку мету має оцінка вартості майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності ?
37. Назвіть основні методи оцінки ОПВ і дайте їх коротку характеристику.
38. Яка послідовність етапів оцінки і в чому полягає їх зміст ?
39. На які об'єкти права інтелектуальної власності зазвичай здійснюють оцінку майнових прав ?
40. Коли застосовують порівняльний підхід для оцінки об'єктів права інтелектуальної власності ?
41. В чому полягає сутність витратного підходу оцінки прав інтелектуальної власності ?
42. Яким чином здійснюється організація оцінки інтелектуальної власності ?
43. Що Ви розумієте під комерціалізацією інтелектуальної власності ?
44. Назвіть форми комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності ?
45. Проаналізуйте форми комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності з огляду на передбачувану економічну вигоду.
46. Хто виступає основними суб'єктами відносин щодо комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності ?
47. Як здійснюється передання прав власності на ОПВ ?
48. Дайте характеристику поняття управління інтелектуальною власністю.
49. Назвіть принципи управління інтелектуальною власністю.
50. Назвіть етапи життєвого циклу ОПВ.

**Підсумкові тести для самоконтролю з курсу “Інтелектуальна власність”
I варіант**

1. Система інтелектуальної власності (ІВ) складається з декількох підсистем, пов'язаних між собою. Знайдіть зайве:
 - а) об'єкти права ІВ;
 - б) суб'єкти права ІВ;
 - в) міжнародні договори з питань ІВ;
 - г) державна система управління ІВ;
 - д) законодавчі акти України з питань ІВ;
 - е) виробничий комплекс держави.

2. До якої відповідальності можна притягнути за порушення прав ІВ?
 - а) адміністративної;
 - б) кримінальної;
 - в) матеріальної;
 - г) цивільної.

3. Що не відноситься до нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності?
 - а) сорти рослин;
 - б) породи тварин;
 - в) промислові зразки;
 - г) комерційні таємниці.

4. Які з наведених об'єктів права ІВ визначено Громадянським кодексом України?
 - а) статті;
 - б) літературні твори, наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, торгівельні марки та інші;
 - в) лише літературні твори;
 - г) ваш варіант.

5. Які об'єкти не є об'єктами авторського права?
 - а) статті;
 - б) офіційні документи, державна символіка, твори народної творчості, повідомлення про події і факти;
 - в) літературні твори;
 - г) ваш варіант.

6. Результат творчої діяльності людини в будь-якій сфері технології - це:
 - а) торгівельна марка;
 - б) винахід (корисна модель);
 - в) географічне зазначення;
 - г) ваш варіант.

7. Хто є автором об'єкта інтелектуальної власності ?

- а) Юридична особа, що придбала права на використання об'єкта інтелектуальної власності.
- б) Фізична особа, що придбала права на відтворення об'єкта інтелектуальної власності.
- в) Юридична особа, що придбала права на оприлюднення об'єкта інтелектуальної власності.
- г) Фізична особа, що своєю творчою працею створила об'єкт інтелектуальної власності.

8. Без згоди автора (чи іншої особи, яка має авторське право), але з обов'язковим зазначенням імені автора і джерела запозичення, допускається:
- а) видання випущених у світ творів рельєфно-крапковим шрифтом для сліпих;
 - б) публічне виконання музичних творів під час офіційних і релігійних церемоній, а також похоронів в обсязі, виправданому характером таких церемоній;
 - в) відтворення частин творів у інших творах мистецтва;
 - г) вивчення твору або частини твору у особистих цілях.
9. Основні засади державного управління інтелектуальною діяльністю визначаються:
- а) Конституцією України;
 - б) нормами Цивільного кодексу України (Книга IV «Право інтелектуальної власності»);
 - в) Законом України «Про інтелектуальну власність»;
 - г) Постановою КабМіну України «Про захист інтелектуальної власності».
10. До сфери управління Державного департаменту інтелектуальної власності включено:
- а) Державний комітет України з питань науки та інтелектуальної власності (Держкомнауки);
 - б) Український інститут промислової власності, Українське агентство з авторських і суміжних прав;
 - в) Державне патентне відомство України;
 - г) Державного агентства України з авторських і суміжних прав.
11. Одними з основних завдань Державного департаменту інтелектуальної власності є:
- а) участь у межах своєї компетенції у забезпеченні реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності;
 - б) організаційне забезпечення охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності;
 - в) всі відповіді вірні.
12. Що являється першим об'єктом винаходу серед продуктів?
- а) «продукт»;
 - б) «промислові зразки»;

- в) «модель»;
- г) «пристрій».

13. Реєстрація товарного знака може бути анульована у разі:
- а) його невикористання або недостатнього використання протягом встановленого законодавством строку без поважних причин;
 - б) незапатентування протягом 2 місяців;
 - в) не сплата податків;
 - г) не написання міжнародної заявки протягом 6 місяців.
14. Якого міжнародного документу притримується (формально чи неформально) більшість країн Західної Європи та Північної Америки?
- а) Європейська конвенція про авторське право (1976).
 - б) Міжнародний Договір про захист авторського права (1965).
 - в) Бернська конвенція для захисту літературних та мистецьких творів (1971).
15. В рамках якої організації розроблена і підписана Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS) ?
- а) ООН;
 - б) ЄС;
 - в) СОТ;
 - г) НАТО.

Підсумкові тести для самоконтролю з курсу “Інтелектуальна власність” 2 варіант

1. Яке на Вашу думку визначення ІВ є вірним?
- а) продукти виробничої діяльності підприємства;
 - б) продукт людського розуму, результат творчості, який охороняється законом;
 - в) об'єкт діяльності людини, спрямований на задоволення власних потреб.
2. Що включають в себе об'єкти права ІВ?
- а) твори науки;
 - б) винаходи;
 - в) промислові зразки;
 - г) результати науково-дослідницьких робіт.
3. До майнових прав на інтелектуальну власність відносяться:
- а) право володіти;
 - б) право на авторство;
 - в) право розпоряджатися;
 - г) право користуватися.
4. Які з об'єктів можна віднести до об'єктів авторського права?
- а) сорти рослин;
 - б) промислові зразки;

- в) наукові твори, програмні продукти, аудіовізуальні твори, похідні продукти;
- г) ваш варіант.

5. Які з поданих об'єктів належать до нетрадиційних об'єктів авторського права?

- а) літературні твори;
- б) комп'ютерні програми;
- в) винаходи;
- г) наукові відкриття;
- д) торгівельні марки;
- е) географічні зазначення.

6. Встановлення невідомих раніше властивостей і явищ матеріального світу - це:

- а) винахід;
- б) промисловий зразок;
- в) художні твори;
- г) ваш варіант.

7. Як охороняються авторські права на комп'ютерні програми ?

- а) Як аудіовізуальні твори.
- б) Як літературні твори.
- в) Як усні твори.
- г) Як твори архітектури.

8. За які порушення у сфері виробництва, експорту, імпорту дисків для лазерних систем зчитування застосовуються фінансові санкції у вигляді штрафів ?

- а) Виробництва дисків для лазерних систем зчитування, матриць без дозволу осіб, яким належить авторське право та/або суміжні права;
- б) виробництва магнітних стрічок або інших магнітних носіїв, матриць без дозволу осіб, яким належить авторське право та/або суміжні права;
- в) ввезення або вивезення, пересилання в міжнародних поштових та експрес-відправленнях фізичними особами в кількості, яка не перевищує двадцяти примірників;
- г) виробництва дисків для лазерних систем зчитування, матриць без нанесення спеціальних ідентифікаційних кодів

9. Безпосереднє керівництво інтелектуальною діяльністю здійснює:

- а) Департамент інтелектуальної власності;
- б) Президент України;
- в) Верховна Рада України;
- г) Кабінет Міністрів України;

10. Головною функцією Українського інституту промислової власності (Укрпатенту) є:

- а) здійснення експертизи заявок на об'єкти промислової власності;
- б) надання патентів на промислову власність;
- в) надання патентів на будь-яку власність;
- г) здійснення експертизи промислових об'єктів.

11. До складу Державного департаменту інтелектуальної власності входять:
- а) Український інститут промислової власності, Українське агентство з авторських і суміжних прав, Інститут інтелектуальної власності і права, Державне підприємство «Інтелзахист»;
 - б) Український інститут промислової власності, Інститут інтелектуальної власності і права;
 - в) Державне підприємство «Інтелзахист», Український інститут промислової власності.
12. Який термін зберігається право пріоритету за заявником на винаходи?
- а) 3 місяці;
 - б) 12 місяців;
 - в) 18 місяців;
 - г) 6 місяців.
13. Чи може впливати патент, виданий на винахід в одній країні, на видачу патенту на цей самий винахід в іншій країні?
- а) так;
 - б) дивлячись який це винахід;
 - в) якщо патент видано в Парижі, то ні;
 - г) ні.
14. Які з нижчевказаних об'єктів інтелектуальної власності попадають під захист закону про авторські права Європейського Союзу?
- а) Тексти офіційних державних документів.
 - б) Печатні твори.
 - в) Музичні твори на електронних носіях.
 - г) Бази даних.
15. Ліцензіар – це:
- а) особа, яка передає права на користування об'єктом права інтелектуальної власності ліцензіату;
 - б) особа, яка отримує права на користування об'єктом права інтелектуальної власності від ліцензіата;
 - в) посередник у переданні прав на використання об'єкта права інтелектуальної власності від правовласника до ліцензіара.

**Підсумкові тести для самоконтролю з курсу “Інтелектуальна власність”
3 варіант**

1. Які характерні ознаки має ІВ?
 - а) відчутне на дотик;
 - б) економічна вартість;
 - в) не має висоти, довжини, широти;
 - г) має матеріалізований вигляд.

2. Набуття прав на об'єкт інтелектуальної власності, як правило, завершується:
 - а) отриманням від держави довідки на право інтелектуальної власності;
 - б) отриманням від держави акту визначеного зразка;
 - в) отриманням від держави охоронного документа - патенту або свідоцтва на нього

3. Що ви розумієте під поняттям «об'єкт інтелектуальної власності»?
 - а) Це те, у відношенні до чого визначається право власності у розділі законодавства і є наслідком мислительної діяльності людини, особистої творчості автору;
 - б) це громадяни і юридичні особи;
 - в) це ті, чий права визначаються;
 - г) ваш варіант.

4. Який з видів не є об'єктом права ІВ?
 - а) нетрадиційні об'єкти;
 - б) об'єкт промислової власності;
 - в) об'єкт матеріального устаткування;
 - г) об'єкт авторського права і суміжних прав.

5. Які з поданих об'єктів належать до об'єктів промислової власності?
 - а) літературні твори;
 - б) комп'ютерні програми;
 - в) винаходи;
 - г) наукові відкриття;
 - д) торгівельні марки;
 - е) географічні зазначення.

6. Об'єкти права інтелектуальної власності поділяються на:
 - а) об'єкти промислової власності, нетрадиційні об'єкти, об'єкти авторського права і суміжних прав;
 - б) об'єкти промислової власності, нетрадиційні об'єкти;
 - в) "нематеріальні" активи, нетрадиційні об'єкти;
 - г) ваш варіант.

7. Які з наведених варіантів можуть бути кваліфіковані як об'єкти промислового зразка ?
 - а) Форма;

- б) малі архітектурні форми;
- в) гідротехнічні споруди;
- г) малюнок;
- д) об'єкти нестійкої форми з рідких речовин.

8. Які дії заборонені у видавничій справі ?

- а) оприлюднення інформації, що є державною таємницею;
- б) рекламу з використанням державних символів України;
- в) рекламу з використанням шаржування державних символів України у будь-якому вигляді;
- г) виготовлення чи розповсюдження видавничої продукції, що проповідує релігійні віровчення.

9. Головною функцією Українського агентства з авторських і суміжних прав (УААСП) є:

- а) індивідуальне управління правами авторів
- б) колективне управління правами авторів
- в) підготовка до державної реєстрації об'єктів авторського права
- г) надання допомоги авторам щодо захисту прав у разі їх порушення.

10. На чолі Департаменту інтелектуальної власності стоїть:

- а) Голова, який призначається Кабінетом Міністрів України;
- б) Голова, який призначається Верховною Радою;
- в) три заступники, із яких один — перший;
- г) Міністр освіти і науки України.

11. Основними підрозділами Державного департаменту інтелектуальної власності є:

- а) Державне підприємство «Українське агентство з авторських і суміжних прав» та Державне підприємство «Український інститут промислової власності»;
- б) Науково-дослідний центр патентної експертизи та Державне агентство з авторських і суміжних прав;
- в) всі відповіді не вірні.

12. У скількох примірниках складається міжнародна заявка?

- а) 4;
- б) 2;
- в) 1;
- г) 3.

13. Що являється першим міжнародно-правовим документом, який стосується охорони промислової власності?

- а) Паризька конвенція про охорону промислової власності;
- б) Договір ВОІВ про авторське право;
- в) Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про співробітництво у сфері промислової власності;

г) Страсбурзька угода про охорону промислової власності.

14. В якому кодексі міститься основний закон, що регулює захист інтелектуальної власності та авторських прав?

- а) Кримінальному;
- б) адміністративному;
- в) громадянському;
- г) військовому статуті.

15. За угодою TRIPS термін “інтелектуальна власність” означає:

- а) авторське право та суміжні права;
- б) товарні знаки;
- в) географічні зазначення;
- г) промислові зразки;
- д) Патенти;
- е) компонування (топографії) інтегральних мікросхем;
- є) захист нерозголошеної інформації.

Підсумкові тести для самоконтролю з курсу “Інтелектуальна власність” 4 варіант

1. Регулювання політики у сфері інтелектуальної власності в Україні здійснює:

- а) Кабінет Міністрів;
- б) Верховна рада;
- в) Міністерство науки і освіти України;
- г) Президент України.

2. Патент - це:

- а) документ державного зразка, який засвідчує право суб'єкта підприємницької діяльності на провадження одного із зазначених у Законі видів діяльності протягом визначеного строку;
- б) техніко-юридичний документ, виданий заявнику на винахід, корисну модель чи промисловий зразок, що відповідає умовам патентоспроможності і підтверджує авторство, пріоритет і право власності на зазначені об'єкти
- в) документ, що посвідчує право на кваліфіковане зазначення походження товару та/або право особи на використання зареєстрованої назви місця походження товару чи зареєстрованого географічного зазначення походження товару;

3. Яку природу мають об'єкти права ІВ?

- а) Мають матеріальну природу;
- б) мають нематеріальну природу;
- в) мають нематеріальну природу, але мають матеріальну вартість;
- г) ваш варіант.

4. Які з поданих об'єктів належать до об'єктів авторського права?
- а) літературні твори;
 - б) наукові відкриття;
 - в) винаходи;
 - г) комп'ютерні програми;
 - д) торгівельні марки;
 - є) географічні зазначення.
5. Яка з ознак є ознакою об'єктів авторського права?
- а) Об'єкт існує лише в уяві автора;
 - б) Об'єктивна вираженість – об'єкт повинен існувати в якійсь формі, доступній для сприйняття іншими людьми.
 - в) ваш варіант.
6. До нетрадиційних об'єктів права інтелектуальної власності відносяться:
- а) матеріальні активи;
 - б) літературні твори;
 - в) сорти рослин, породи тварин, компонування інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, наукові відкриття, раціоналізаторські пропозиції;
 - г) ваш варіант.
7. Які з наведених нижче законодавчих актів регулюють патентні права ?
- а) Про охорону прав на промислові зразки;
 - б) Про охорону прав на знаки для товарів та послуг;
 - в) Про кінематографію;
 - г) Про племінну справу в тваринництві.
8. Кому дозволяється засновувати телерадіоорганізації ?
- а) фізичним особам;
 - б) громадянам України;
 - в) іноземним громадянам;
 - г) політичним партіям.
9. Державний департамент інтелектуальної власності має право:
- а) проводити в установленому порядку конференції, семінари, наради з питань, що можуть не належати до його компетенції;
 - б) здійснювати контроль, проводити перевірки та інспекції з питань, що належать до його компетенції;
 - в) організовувати роботу з підготовки та перепідготовки спеціалістів з різних питань;
 - г) одержувати інформацію, необхідну йому для виконання покладених на нього завдань.
10. Інститут інтелектуальної власності і права виконує функцію:
- а) надання допомоги авторам щодо захисту прав у разі їх порушення
 - б) підвищення кваліфікації патентних повірених, патентознавців, професійних оцінювачів прав на об'єкти інтелектуальної власності

- в) підготовка до державної реєстрації об'єктів авторського права
- г) підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері інтелектуальної власності.

11. Закон України про промислову власність регулює:

- а) спеціальну процедуру розгляду міжнародних заявок на охорону винаходів;
- б) суспільні відносини, що складаються у процесі створення, виявлення, оформлення, використання та охорони результатів науково-технічної творчості;
- в) творчу діяльність зі створення винаходів чи інших об'єктів промислової власності.

12. Нове конструктивне вирішення виробу, що визначає його зовнішній вигляд, придатне для відтворення промисловим способом називається...

- а) винахід;
- б) промисловий зразок;
- в) модель;
- г) макет.

13. На який термін розповсюджується дія ексклюзивного авторського права за законодавством Європейського Союзу?

- а) 100 років після першої публікації;
- б) 70 років після першої публікації;
- в) 70 років після смерті всіх авторів;
- г) 40 років після смерті всіх авторів.

14. Які види відповідальності передбачені законодавством України за порушення права інтелектуальної власності?

- а) Адміністративна;
- б) громадянська;
- в) кримінальна;
- г) моральна.

15. У якій з наведених країн раніше від інших почали видавати охоронний документ (патент) на винахід ?

- а) Англія;
- б) Німеччина;
- в) США;
- г) Франція;
- д) Японія.

Тематика рефератів

1. Еволюція інтелектуальної власності.
2. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному і соціальному розвитку держави.
3. Предмет, система і методи охорони права інтелектуальної власності.
4. Складові системи інтелектуальної власності.
5. Об'єкти права інтелектуальної власності.
6. Суб'єкти права інтелектуальної власності.
7. Законодавчі акти України про інтелектуальну власність.
8. Становлення системи правової охорони результатів інтелектуальної власності.
9. Державна система правової охорони інтелектуальної власності в Україні.
10. Міжнародна система інтелектуальної власності.
11. Міжнародне співробітництво в сфері інтелектуальної власності.
12. Виникнення та набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності.
13. Набуття прав інтелектуальної власності на комерційні позначення.
14. Набуття прав на об'єкти авторського права і суміжних прав.
15. Мета і принципи правової охорони інтелектуальної власності.
16. Охорона прав на об'єкти промислової власності.
17. Охорона об'єктів авторського права і суміжних прав.
18. Форми правової охорони промислової власності.
19. Інтелектуальна власність як складова інтелектуального капіталу.
20. Інтелектуальна власність в системі господарської діяльності.
21. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності за кордоном.
22. Система захисту прав інтелектуальної власності та її призначення
23. Порухення прав інтелектуальної власності.
24. Захист прав інтелектуальної власності.
25. Способи захисту прав інтелектуальної власності.
26. Сутність і причини передання прав.
27. Види та зміст договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
28. Поняття маркетингу інтелектуальної власності.
29. Етапи та стадії життєвого циклу інноваційного товару.
30. Економічна оцінка інноваційних проектів.
31. Оцінка вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності.
32. Комерціалізація прав інтелектуальної власності.
33. Управління та маркетинг в сфері інтелектуальної власності.
34. Принципи управління інтелектуальною власністю.
35. Управління інтелектуальною власністю на різних етапах життєвого циклу.
36. Договори у сфері інтелектуальної власності.
37. Інтелектуальна власність України та її вплив на соціально-економічний розвиток держави.

38. Сучасні інформаційні технології та комп'ютерне авторське право.
39. Патентознавство та його роль у розвитку суспільства.
40. Патентування винаходів за кордоном.

Список рекомендованої літератури

1. Авторское право Украины: Сб. нормативно-правовых документов / Составитель В.В. Ситцевой – К., 1996.
2. Антонов В.М. Интеллектуальна власність і комп'ютерне авторське право. – К.: КНТ, 2005. – 520 с.
3. Біла книга. Интеллектуальна власність в інноваційній економіці України / Г.О. Андрощук, О.В. Дем'яненко, І.Б. Жилияєв, Л.В. Сахарова, В.І. Полохало, С.В. Таран. – К.: Парламентське видавництво, 2008. – 448 с.
4. Бондаренко С.В. Авторське право і суміжні права: Навчальний посібник. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2004. – 260 с.
5. Бутнік-Сіверський О.Б. Економіка інтелектуальної власності. – К.: Інст. власн. і права, 2004 – 296 с.
6. Вачевський М.В. Соціально-економічні аспекти використання інтелектуальної власності в сучасних умовах. Теорія і практика. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 376 с.
7. Глухівський Л.Й. Власність інтелекту. – К.: Державний департамент інтелектуальної власності, 2002. – 140 с.
8. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності: Навч. Посібник. – Київ: Либідь, 2002. – 200 с.
9. Драпак Г., Скиба М. Основи інтелектуальної власності: Навчальний посібник. – Хмельницький, ТУП, 2003. – 135 с.
10. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
11. ДСТУ 3574-97 „Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення”.
12. ДСТУ 3575-97 „Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення”.
13. Жаров В.О. Захист права інтелектуальної власності. Захист авторського права і суміжних прав. Захист права промислової власності. Навчальний посібник. – К.: Ін-т інтел. власності і права, 2003. – 64 с.
14. Закон України “Про авторське право і суміжні права” // Відомості Верховної Ради України, 1994. - №13.
15. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про авторське право і суміжні права” // Голос України, 16 серпня 2001 р., № 146 (2646).
16. Интеллектуальна власність: Навчальний посібник / За ред. П.М. Цибульова. – К.: УкрІНТЕІ, 2006. – 276 с.
17. Интеллектуальна власність в Україні: Правові засади: У 4-х т. / Заг. ред. О.Д. Святоцького. – К.: „Ін Юре”, 1999. – 672 с.

18. Козырев А.Н. Оценка интеллектуальной собственности. – М.: Экспертное бюро, 1997. – 280 с.
19. Крайнев П.П. Интеллектуальна економіка: управління інтелектуальною власністю. – К.: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2004. – 448 с.
20. Крайнев П.П., Работягова Л.І., Дятлик І.І. Патентування винаходів в Україні / За ред. П.П.Крайнева: Монографія. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2000. – 340 с.
21. Красовська А. Сучасний стан правової охорони об'єктів інтелектуальної власності в Україні // Інтелектуальна власність. - 2007. - №1. – С.4-7.
22. Литвин О., Пригода В., Верба І. Студентам про інтелектуальну власність // Інтелектуальна власність. – 2005. - №3. – С.65-67.
23. Мікульонок І.О. Основи інтелектуальної власності. – К.: Політехніка, 2005.
24. Мікульонок І.О. Термінологія і правопис термінів у патентній документації // Інтелектуальна власність. – 2000. - №5. – С.19-25.
25. Ніколаєнко С.М. Проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування щодо захисту прав інтелектуальної власності // Інтелектуальна власність. - 2007. - №2. – С.4-14.
26. Охорона інтелектуальної власності в Україні / С.О.Довгий, В.О.Жаров, В.О.Зайчук та ін. – К.: Форум, 2002. – 319 с.
27. Підпригора О.А. Авторське право і суміжні права // Цивільне право: Навч. посібник для студентів юридичних вузів і факультетів. – К., 1996.
28. Підпригора О.О. Авторське право і суміжні права // Законодавство України про інтелектуальну власність. – Харків, 1997.
29. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності України. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 236 с.
30. Пузыня Н.Ю. Оценка интеллектуальной собственности и нематериальных активов. СПб: Питер, 2005. – 352 с.
31. Святоцький О.Д. Інтелектуальна власність в Україні: Правові засади та практика // Вид. дім “Ін Юре”. – К., 1999.
32. Цыбулев П.Н. Маркетинг интеллектуальной собственности: Учеб. пособие. – К.: Инст. интел. собств. и права, 2004. – 184 с.
33. Цыбульов П.М. Основи інтелектуальної власності / Навчальний посібник. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2005. - 108 с.
34. Цыбульов П.М., Чеботарьов В.П. Популярно про інтелектуальну власність: абетка / Заг ред. М.В.Паладія. – К.: ТОВ “Альфа-ПК”, 2004. – 56 с.
35. Цыбульов П.М., Чеботарьов В.П., Зінов В.Г., Суїні В.Г. Управління інтелектуальною власністю / За ред. П.М.Цыбульова: монографія. – К. «К.І.С.», 2005. – 448 с.

Довідковий матеріал

Нормативні документи у галузі інтелектуальної власності

1. Конституція України: Офіційне видання. – К.: Право, 1996.
2. Кодекси України:
 - Цивільний кодекс України: Офіційний текст. – К.: Кондор, 2004.
 - Господарський кодекс України: Офіційне видання “Кодекси України”. – К.: Форум. - №1/2004.
 - Кримінальний кодекс України: Офіційне видання “Кодекси України”. – К.: Форум. - №11 /2004.
 - Кодекс України про адміністративні правопорушення: Офіційне видання “Кодекси України”. – К.: Форум. - №6 /2004.
 - Цивільний процесуальний кодекс України: Офіційне видання “Кодекси України”. – К.: Форум. - № 7 /2004.
 - Господарський процесуальний кодекс України: Офіційне видання “Кодекси України”. – К.: Форум. - № 8 /2004.
 - Кримінально-процесуальний кодекс України: Офіційне видання “Кодекси України”. – К.: Форум. - № 3 /2004.
3. Спеціальні закони України в сфері інтелектуальної власності:
 - Закон України “Про авторське право і суміжні права”. – Відомості Верховної Ради України. - №13/2004.
 - Закон України “Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп’ютерних програм, баз даних”. – Відомості Верховної Ради України. - №7/2004.
 - Закон України “Про особливості державного регулювання діяльності суб’єктів господарювання, пов’язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування”. – Відомості Верховної Ради України. - № 3/2005.
 - Закон України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі”. – Відомості Верховної Ради України. - № 30/2003.
 - Закон України “Про охорону прав на промислові зразки”. – Відомості Верховної Ради України. - № 35/2003.
 - Закон України “Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем”. – Відомості Верховної Ради України. - № 35/2003.
 - Закон України “Про охорону прав на сорти рослин”. – Відомості Верховної Ради України. - № 23/2002.
 - Закон України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг”. – Відомості Верховної Ради України. - № 35/2003.
 - Закон України “Про охорону прав на зазначення походження товарів”. – Відомості Верховної Ради України. - № 35/2003.
 - Закон України “Про захист від недобросовісної конкуренції”. – Відомості Верховної Ради України. - № 30/2003.
4. Міжнародні договори в сфері інтелектуальної власності, до яких приєдналась Україна:

- Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності (підписана в Стокгольмі 14 червня 1967 року та змінена 2 жовтня 1979 року).
- Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів (Паризький акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року).
- Всесвітня конвенція про авторське право від 6 вересня 1952 року.
- Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29 жовтня 1971 року.
- Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення від 26 жовтня 1961 року, м. Рим.
- Всесвітня конвенція про авторське право від 20 грудня 1996 року.
- Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року.
- Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року.
- Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 року.
- Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків, прийнятий у Мадриді 28 червня 1989 року.
- Ніццька угода про міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків, прийнята 15 червня 1957 року.
- Договір про закони щодо товарних знаків від 27 жовтня 1994 року.
- Найробський договір про охорону Олімпійського символу від 26 вересня 1981 року.
- Договір про патентну кооперацію від 19 червня 1970 року.
- Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури від 28 квітня 1977 року.
- Гаазька угода про міжнародну реєстрацію промислових зразків (Гаазький акт 1969 року та Женевський акт, прийнятий 2 липня 1999 року).
- Міжнародна конвенція про охорону нових сортів рослин від 2 грудня 1961 року, що переглянута у Женеві 10 листопада 1972 року та 23 жовтня 1978 року.